

Revus

Journal for Constitutional Theory and Philosophy of
Law / Revija za ustavno teorijo in filozofijo prava

11 | 2009

Ustavno pravo Zahodnega Balkana

Veličastnih sedem

Cvetnik odločb slovenskega ustavnega sodišča 1977–2009

*The Magnificent Seven. Chrestomathy of the Decisions of the Slovenian
Constitutional Court*

Ciril Ribičič

Electronic version

URL: <http://journals.openedition.org/revus/1168>

DOI: 10.4000/revus.1168

ISSN: 1855-7112

Publisher

Klub Revus

Printed version

Date of publication: 1 décembre 2009

Number of pages: 167-181

ISSN: 1581-7652

Electronic reference

Ciril Ribičič, « Veličastnih sedem », *Revus* [Spletna izdaja], 11 | 2009, Datum spletne objave: 06 février 2012, ogled: 19 avril 2019. URL : <http://journals.openedition.org/revus/1168> ; DOI : 10.4000/revus.1168

All rights reserved

Ciril Ribičič

Veličastnih sedem

Cvetnik odločb slovenskega ustavnega sodišča

Avtor obravnava sedem po njegovi oceni najpomembnejših odločitev Ustavnega sodišča Republike Slovenije, sprejetih med letoma 1977 in 2009. Temeljni kriterij za izbor odločitev je njihov prispevek k vzpostavljanju zahtevnejših standardov varstva človekovih in manjšinskih pravic ter omejevanju in sankcioniranju protiustavnih posegov države vanje. Po avtorjevi oceni je najpomembnejša odločba o izbrisanih, ki je sicer razkrila obotavljanja pri uresničevanju odločitev ustavnega sodišča, vendar bo na koncu zmagalo prepričanje, da ima glede razlage ustave in varstva človekovih pravic ustavno sodišče zadnjo besedo.

Ključne besede: Slovenija, ustavno sodišče, varstvo pravic, manjšinske pravice, svoboda umetniškega ustvarjanja, delitev oblasti, enakopravnost žensk

Ena od posebnosti ustavne ureditve v Sloveniji je močno ustavno sodišče, ki ima zadnjo besedo pri razlagi ustave ter varstvu človekovih in manjšinskih pravic v državi, ki udejanja ustavno demokracijo. To je prvo izhodišče za oblikovanje lestvice *veličastnih sedem*. Drugo spodbudo sem dobil ob prebiranju knjige *The Dirty Dozen*, ki sta jo napisala Robert A. Levy in William Mellor (Sentinel, 2008). V tej knjigi je zbranih dvanajst najslabših odločitev Vrhovnega sodišča ZDA. Kriterija za uvrstitev na neslavno lestvico sta preprosta in prepričljiva. Skupna značilnost »umazanih« odločitev je, da negirajo najpomembnejša cilja očetov ameriške ustave.¹ Tako so na lestvico prišle odločitve, ki so v nasprotju z ideali ameriške ustavnosti omejujoče do človekovih pravic in svoboščin ter radodarne do širitve pristojnosti državne oblasti, namesto da bi bilo ravno obratno. Uporaba teh izhodišč za presojanje odločitev Ustavnega sodišča Republike Slovenije pokaže, da bi bila ne glede na »mladost« slovenskega sodišča v pri-

1 Ocenjevalec knjige Andrew P. Napolitano je avtorja knjige o *Umazanih dvanajst* poimenoval junaka omejevanja državne oblasti in širjenja osebne svobode (»two champions of minimal government and maximum individual freedom«).

merjavi z ameriškim konkurenca za uvrstitev med ducat najslabših kar precejšnja in da selekcija ne bi bila lahka.²

Vendar sta tako ameriško vrhovno sodišče kot slovensko ustavno sodišče sprejeli tudi vrsto odločitev, s katerimi sta utrjevali in razvijali varstvo človekovih pravic in prepričljivo sankcionirali neustavne posege vanje. Za oblikovanje lestvice takšnih, torej najuspešnejših odločitev ustavnega sodišča sem moral obrniti na glavo pristop iz knjige *The Dirty Dozen*, da bi odgovoril na vprašanje, ali obstoje in katere so tiste odločitve ustavnega sodišča, ki si zaslužijo uvrstitev na lestvico, ki sem jo poimenoval *veličastnih sedem*.³ Na lestvico sem uvrstil odločitve, ki jim priznavam velik pomen pri takšni razvojni interpretaciji ustave, ki je v korist varstva in razvoja človekovih pravic in svoboščin, ter pri omejevanju in sankcioniranju samovolje državne oblasti in njenih nosilcev, pa naj gre za izvršilno, zakonodajno ali sodno oblast.

1 ENAKOPRAVNOST ŽENSK (Sodba v zadevi št. U-I-37/76)

Ustavno sodišče je po javni obravnavi razveljavilo določbe notranjih pravnih aktov v desetih enotah podjetja EMO iz Celja, kolikor so dajale pri sistematizaciji delovnih mest prednost moškim kandidatom pred ženskimi. Odločba o razveljavitvi izhaja od ustavnega načela enakopravnosti moških in žensk, ki ga je treba spoštovati tudi glede enakopravnega potegovanja za delovna mesta. Zato so določbe, ki dajejo prednost moškim kandidatom oziroma določajo spol kot pogoj za kandidiranje za določeno delovno mesto, protiustavne. Ustavno sodišče je odločilo, da so lahko izjema samo tista delovna mesta, katerih opravljanje je lahko posebno nevarno in škodljivo za zdravje in jih ženske zaradi svojih bioloških posebnosti in materinstva ne smejo opravljati.

2 Mislim na odločitve, ki pomenijo omejujočo razlago ustave glede varstva človekovih pravic in/ali široko razlago državnih pristojnosti ter izražajo pomanjkanje smisla za ustvarjalno in razvojno interpretacijo ustave, kot jo terjajo nov čas in novoizoblikovani standardi varstva človekovih pravic na evropski ravni. Tudi sam sem v ločenih mnenjih opozarjal na problematičnost zelo številnih zavrženj: ustavnih pritožb, ki so uveljavljale kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, pritožb zasebnih in subsidiarnih tožilcev, pritožb, ki so opozarjale na nespoštovanje stališč ustavnega sodišča, in pritožb, ki so se neuspešno sklicevale na standarde varstva pravic iz EKČP; zavrženj, ko bi bilo upravičeno sprejetje ugotovitvenih in interpretativnih odločb; zavrnitev pritožb in pobud, ki se nanašajo na absolutno zastaranje kazenskega pregona, na svobodo izražanja, nedotakljivost stanovanja, zaslišanje obremenilnih prič, položaja odvetnikov itd.

3 Gre seveda za naslova, izposojena iz popularnih filmov *The Dirty Dozen* (1967) in *The Magnificent Seven* (1972).

Odločitev, ki se danes zdi samoumevna, je imela pred več kot tridesetimi leti (1977) poseben pomen. Ustavno sodišče, ki je v Sloveniji, ki je bila takrat še federalna enota nekdanje jugoslovanske federacije, delovalo od leta 1964 naprej, je s to odločbo uresničevalo eno od njenih temeljnih načel, po katerem je bila ustava podlaga za delovanje vseh in vsakogar. Pretirano bi bilo to odločbo primerjati z odločbami ustavnega sodišča po osamosvojitvi in sprejetju veljavne Ustave Republike Slovenije v letu 1991. Kljub temu pa je z njo ustavno sodišče pomembno vplivalo na enakopravnost žensk v Sloveniji in širše (v drugih delih takratne Jugoslavije). Po sprejetju te odločbe so podjetja namreč opustila dotedanjo široko razprostranjeno prakso dajanja prednosti moškim kandidatom tako v svojih internih pravnih aktih kot v razpisih delovnih mest. Odtlej so morala računati z možnostjo, da bodo takšni akti razveljavljeni. Že takrat je postalo jasno, da imajo odločitve ustavnega sodišča dejansko učinek *erga omnes* in da se ustavno sodišče ne more zadovoljiti s formalno zagotovitvijo pravic, ki ostajajo na papirju, ki ga vsakodnevna praksa ne jemlje resno.

Za uvrstitev te odločbe med *veličastnih sedem* sem se odločil ne glede na zelo različne ocene v Sloveniji glede vloge ustavnega sodišča pred osamosvojitvijo in pred spremembo ustavnega sistema. Te ocene segajo od pretiranega idealiziranja njegove vloge do nasprotnih pretiravanj, ki v takratnem ustavnem sodišču vidijo zgolj in samo poslušno orodje za utrjevanje nedemokracije takratnega sistema. Zaradi slednjih ocen na primer ustavno sodišče ni proslavilo 40-letnice svojega delovanja. Kako nov čas terja dograjevanje ureditve, je mogoče ilustrirati s 3. členom ustave iz leta 1991, ki opredeljuje Slovenijo kot »državo vseh svojih državljanek in državljanov ...«. V letu 2004 pa je bila sprejeta sprememba ustave, ki je določila, da lahko zakon določi ukrepe za spodbujanje enakih možnosti moških in žensk pri kandidiranju na državnih in lokalnih volitvah. Lahko bi rekli, da ta določba omogoča pozitivno diskriminacijo žensk.

2 POZITIVNA DISKRIMINACIJA MANJŠINSKIH NARODNIH SKUPNOSTI (Odločba v zadevi št. U-I-283/94)

12. februarja 1996 je ustavno sodišče presodilo, da ureditev, ki daje pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti pravico voliti na splošnih parlamentarnih volitvah in na posebnih volitvah njihovih poslancev (t. i. dvojna volilna pravica), ni v neskladju z ustavo. Gre za avtohtoni narodni skupnosti, ki že stoletja prebivata na ozemlju današnje Slovenije in imata v ustavni ureditvi že tradicionalno poseben položaj. Izraz tega položaja sta tudi poslanca obeh narodnih skupnosti, ki imata celo veto na sprejetje zakonov, ki se nanašajo zgolj na pravice narodnih skupnosti. Poskusi, da bi njuno odločanje v državnem zboru

omejili na manjšinske zadeve (in da na primer ne bi smela glasovati o izvolitvi predsednika vlade in ministrov),⁴ niso bili uspešni.

Ustavno sodišče je sicer ugotovilo, da ureditev dvojne volilne pravice posega v ustavno načelo enakosti volilne pravice, vendar je takšen odstop ne le ustavno dopusten, temveč tudi izrecno izhaja iz ustave. Po mnenju ustavnega sodišča je varstvo pravic narodnih skupnosti ključnega pomena za demokratičnost družbe. Pri tem ne zadošča preprečevanje njune diskriminacije, temveč je potrebno tudi pozitivno varstvo njunih pravic: »Pozitivno varstvo povzroča t. i. pozitivno diskriminacijo, ker so pripadnikom manjšine priznane pravice, ki jih pripadniki večine nimajo ... Čeprav gre za odstop od načela enakosti volilne pravice, takšna »pozitivna diskriminacija« ni ustavno nedopustna, temveč ravno nasprotno – ustava postavlja zakonodajalcu zahtevo, da izvede takšne ukrepe v zakonodaji.« Ureditev, po kateri bi bili pripadniki narodnih skupnosti dolžni izbrati eno od obeh volilnih pravic na parlamentarnih volitvah (splošno ali posebno), bi bila po mnenju ustavnega sodišča v neskladju z ustavo, saj bi se morali odreči eni od pravic, izrecno določeni v ustavi. Ustavno sodišče opozarja tudi na mednarodnopravno varstvo pravic obeh manjšinskih narodnih skupnosti v bilateralnih sporazumih in v Okvirni konvenciji o varstvu narodnih manjšin, ki jo je sprejel Svet Evrope.

Ustavno sodišče je ugotovilo skladnost z ustavo tudi za druge vidike zakonskega urejanja volilne pravice (volitve predstavnikov narodnih skupnosti v organe lokalne samouprave, volitve podžupana iz vrst italijanske narodne skupnosti in avtonomno vodenje posebnih volilnih imenikov, ki je v rokah narodnih skupnosti). Ustavno sodišče je ugotovilo, da obstoji protiustavna pravna praznina, ker niso določena merila za vpisovanje volivcev v posebne volilne imenike.

Obe narodni skupnosti sta imeli poudarjen pomen že v nekdanji ustavni ureditvi, poslanca narodnih skupnosti sta bila leta 1990 podpisnika sporazuma parlamentarnih poslanskih skupin o plebiscitu o samostojnosti Slovenije, ohranjanje njunih pravic pa je posebej poudarjeno tudi v Temeljni ustavni listini iz leta 1991. Narodni skupnosti sta prispevali k vzpostavljanju dobrih odnosov z Italijo in Madžarsko v času osamosvajanja, pa tudi pozneje pri vključevanju Slovenije v Evropsko unijo. Menim, da je za razumevanje položaja manjšinskih narodnih skupnosti bistvena ugotovitev, da njuna ohranjanje in razvoj nista le v njunem interesu, temveč sta pomembna kot temelj vzdušja strpnosti in sožitja, kot temelj vrednot, enako pomembnih tudi za pripadnike večinskega slovenskega naroda. K takemu razumevanju manjšinskega vprašanja je pomembno prispevala tudi obravnavana odločba ustavnega sodišča. Na žalost pa se je

4 Do zapletov je prišlo po volitvah, na katerih so levosredinske in desnosredinske stranke dobile enako število poslancev in sta k izvolitvi levosredinske vlade odločilno prispevala prav poslanca manjšinskih narodnih skupnosti.

ustava omejila na zaščito italijanske, madžarske in romske narodne skupnosti,⁵ ne omenja pa bolj številnih manjšin tistih, ki so prišli v Slovenijo iz drugih delov nekdanje skupne jugoslovanske federacije.⁶ Za slednje je bila posebno pomembna odločba o pravicah izbrisanih.

3 VRNITEV STALNEGA PREBIVALIŠČA IZBRISANIM (Odločba v zadevi št. U-I-246/02)

Prebivalci Slovenije, ki so imeli v njej stalno prebivališče in so bili državljani drugih republik nekdanje Jugoslavije, so bili pred osamosvojitvijo izenačeni z njenimi državljani. V procesu osamosvajanja jim je Slovenija posvečala veliko pozornost. Imeli so pravico glasovanja na plebiscitu o samostojnosti Slovenije leta 1990 in na prvih večstrankarskih volitvah leta 1991, enakopravnost s slovenskimi državljani jim je bila zagotovljena vse do pridobitve državljanstva. Po osamosvojitvi so lahko samo na podlagi stalnega prebivališča v času plebiscita pridobili slovensko državljanstvo. Velika večina jih je to možnost izkoristila in državljanstvo tudi pridobila. Ustavno sodišče je preprečilo razpis referendumu, ki naj bi bil podlaga za odvzem njihovega državljanstva.⁷ Samo približno desetina od okrog 200.000 ljudi iz različnih razlogov, praviloma pa zato, ker sama ni sprožila ustreznega postopka, državljanstva ni pridobila. In ti so bili po oceni ustavnega sodišča nezakonito in brez pravne podlage izbrisani iz registra stalnega prebivališča (Odločba v zadevi št. 246/02). To je pomenilo spremembo nji-

- 5 Ustavno sodišče je večkrat obravnavalo vprašanja, povezana s položajem romske skupnosti. Tako je z Odločbo v zadevi št. U-I-416/98 ugotovilo, da v mestni občini Novo mesto nedvomno živi avtohtona romska skupnost, ki mora imeti svojega predstavnika v mestnem svetu. Ta odločitev je spodbudila zakonodajalca, da je določil, da morajo v 20 od 210 občin izvoliti v občinski svet po enega predstavnika avtohtone romske skupnosti, ustavno sodišče pa je ugotovilo, da je takšna ureditev skladna z ustavo. Ureditev, po kateri imajo v občinskih svetih svojega predstavnika le "avtohtone" romske skupnosti, je bila večkrat predmet kritike Komisarja za človekove pravice Sveta Evrope in nekaterih drugih evropskih institucij, češ da je neprepričljivo deliti romske skupnosti na avtohtone in neavtohtone.
- 6 Sodnik Matevž Krivic je v pritrdilnem ločenem mnenju k Odločbi v zadevi št. U-I-283/94 poudaril, da so pripadnikom drugih manjšinskih narodnih skupnosti z ustavo zagotovljene pravice do izražanja narodne pripadnosti in kulture, uporabljanja jezika in pisave itd.
- 7 Ustavno sodišče je ocenilo, da bi bil razpis takšnega referendumu "v nasprotju z Ustavo, ker bi preklak veljavnosti posamičnih upravnih aktov, s katerimi je bilo pridobljeno državljanstvo, pomenil poseg v ustavno pravico do osebnega dostojanstva in varnosti (34. člen Ustave) in v varstvo pravic zasebnosti in osebnostnih pravic (35. člen Ustave) ter kršitev načela pravne varnosti in zaupanja v pravo (2. člen Ustave)". V svojem pritrdilnem ločenem mnenju poudarja sodnik dr. Boštjan M. Zupančič, da gre za odvzem državljanstva osebam neslovenskega etničnega izvora, ki jih je Slovenija v svojih osamosvojitvenih aktih "napravila za ustanovitelje slovenske države". Referendum je uperjen zoper temelje slovenske državnosti in proti procesu osamosvojitve, tako da si je sploh težko predstavljati kaj bolj protiustavnega. Ta odločba in pritrdilno ločeno mnenje si zaslužita mesto med *sedem veličastnih*.

hovega statusa iz privilegiranega (sodnik dr. Zupančič bi rekel iz ustanovitelja slovenske države) v status takšnega tujca, ki je pravkar pripotoval v državo in nima dovoljenja za (stalno) prebivanje. Ustavno sodišče omenja, da je ta sprememba vodila do številnih težav, na primer do izgube pravice do akontacije vojaške pokojnine, pravice do varstvenega dodatka in nemožnosti zamenjave vozniškega dovoljenja.

Ustavno sodišče je izrecno zapisalo, da morajo imeti izbrisani na podlagi vzpostavitve stalnega prebivanja za nazaj možnost uveljavljati pravice, ki so vezane na status stalnega prebivanja v Sloveniji. Ugotovitev ustavnega sodišča o tem je zbudila zelo hude politične napade in ugovore. Med pravniki je bilo največ kritik na račun tistega dela odločbe, ki je terjala od ministrstva za notranje zadeve, da »mora po uradni dolžnosti izdati dopolnilne odločbe o ugotovitvi njihovega stalnega prebivanja v Republiki Sloveniji od 26. 2. 1992 dalje«. ⁸ Po številnih zapletih, zavrnitvi odločitve na referendumu, poskusih, da bi z ustavnim zakonom odločbo zaobšli, in poskusih sankcioniranja tistih uradnikov, ki so odločbo izvrševali, se sedaj njena izvršitev približuje končni fazi (večina izbranih je dobila ugotovitevne odločbe o stalnem prebivališču za nazaj, zakon, potreben za realizacijo odločbe, naj bi vlada v kratkem predložila v sprejetje državnemu zboru).

Podpisani sem sodeloval pri sprejetju odločbe in je zato moje mnenje lahko pristransko, vendar menim, da je najpomembnejša s seznama *sedem veličastnih* in jo je mogoče primerjati z odločitvami ameriškega vrhovnega sodišča, ki so izhajale iz prepričanja, da je ameriška ustava slepa za barvo kože (*color-blind constitution*), italijanskega ustavnega sodišča o pravici manjšine, da uporablja narodne simbole, tudi če so enaki simbolom njihove matične države, avstrijskega ustavnega sodišča o dvojezičnih krajevnih napisih in turškega ustavnega sodišča o razveljavitvi ustavne spremembe, ki naj bi omogočila nošenje muslimanskih rut na turških državnih univerzah. Njihova skupna značilnost je odločenost zagotoviti enakopravnost pripadnikom manjšinskih skupnosti, čeprav večina prebivalcev temu ostro nasprotuje.

4 OMEJITVE PRI POSEGIH V ZASEBNOST TUJCEV (Sklep o zavrženju v zadevi št. U-I-216/07)

V več primerih je ustavno sodišče z zavrženjem pobud oziroma zahtev odklonilo njihovo meritorno obravnavo, vendar je v obrazložitvi sklepa opozorilo na očitno protiustavnost izpodbijanega akta (t. i. meritorno zavrženje). Tako

8 Odločitev je vsebovala prepoved strožjega obravnavanja tistih tujcev, ki so prišli iz drugih republik nekdanje federacije, v primerjavi z drugimi tujci: "Za državljane drugih republik, ki so pridobili dovoljenje za stalno prebivanje, veljajo predpisi, ki urejajo položaj tujcev v Republiki Sloveniji, in ne kakšni posebni drugi predpisi."

je na primer v Sklepu o zavrženju v zadevi št. U-I-128/98 zapisano, da bi moral biti tajni sporazum med obveščevalnima vojaškima službama Slovenije in Izraela (o zaupnosti prodaje orožja) sklenjen kot mednarodna pogodba, moral bi biti javen in ratificiran v državnem zboru ali vsaj v vladi in objavljen, sicer ne bi smel veljati in se uporabljati. Ustavno sodišče je torej ugotovilo, da za presojo tajnega sporazuma ni pristojno, kljub temu pa je večina sodnikov menila, da je prav, da ob tem opozori na v nebo vpijoče kršitve ustave pri sklepanju takšnega sporazuma.⁹ Podobno je ravnalo ustavno sodišče v Sklepu o zavrženju v zadevi št. U-I-87/99. Ugotovilo je, da bi lahko dovoljenje za prelet tujih letal (šlo je za prelete Natovih letal zaradi bombardiranja ciljev v Srbiji in na Kosovu) dalo ministrstvo za obrambo, pri čemer ni (bilo) pravne podlage za prelete oboroženih letal, dovoljenje bi moralo biti objavljeno in podpisano s strani predsednika in ne sekretarja vlade, če gre za izvrševanje že sprejete mednarodne pogodbe, pa bi bila nujna tudi ratifikacija. V obeh primerih sta bili odločitvi ustavnega sodišča sicer naknadni, sprejeti v času, ko je bil cilj izpodbijanega akta že pretežno realiziran, in je zato njun pomen omejen le na preprečevanje enakih ali podobnih kršitev ustavne ureditve v prihodnje.

Pomembne, bolj ali manj takojšnje pozitivne učinke ima Sklep o zavrženju zahteve za presojo določbe Zakona o Slovenski varnostno-obveščevalni agenciji, po kateri lahko dovoljenje za spremljanje mednarodnih sistemov zvez daje direktor Sove (in ni potrebna sodna odredba). Ustavno sodišče je ocenilo, da predsednik vrhovnega sodišča v konkretnem primeru ne more zahtevati presoje določbe, ki ne govori o njegovih pristojnostih. V obrazložitvi svojega sklepa pa je ustavno sodišče vendarle ocenilo, da se spremljanje mednarodnih sistemov zvez lahko nanaša samo na zadevo (t. i. strateško spremljanje) in ne na konkretnega posameznika. Spremljanje mednarodnih sistemov zvez se ne sme nanašati na določljiv priključek telekomunikacijskega sredstva ali na določenega uporabnika tega priključka na območju Republike Slovenije. Sam sem sicer glasoval za Sklep o zavrženju, vendar sem v pritrdilnem ločenem mnenju¹⁰ zagovarjal stališče, da bi ustavno sodišče moralo zadevo obravnavati meritorno in ugotoviti protiustavnost takšne razlage zakona, ki omogoča poseganje v zasebnost tujcev brez sodne odločbe. Edina ustavnoskladna razlaga zakona je, da Sova ne sme brez sodne odredbe posegati v zasebnost katerega koli posameznika, torej tudi ne tujca v tujini. Tujcev ne gre obravnavati kot brezpravnih posameznikov, še zlasti ne, če gre za državljane držav, s katerimi je Slovenija povezana v organizacijah, kot so OZN, Svet Evrope, Evropska unija, Nato itd.: »Državni organi naj ravnajo s prebivalci drugih držav tako, kot želimo, da bi te države ravnale z nami.«

9 Sodnik dr. Peter Jambrej je v pritrdilnem ločenem mnenju zapisal, da bi sicer ravnalo ustavno sodišče kot mitska opica, ki nič ne sliši, nič ne vidi in nič ne reče.

10 Pritrdilno ločeno mnenje v zadevi št. U-I-216/07, ki se mu je pridružila sodnica dr. Mirjam Škrk.

Čeprav ni bil sprejet (moj) predlog za sprejetje interpretativne odločbe, je imela odločitev ustavnega sodišča zelo podoben učinek. Informacijska pooblaščenka je opozorila Sovo, da ne sme (več) brez sodne odredbe prisluškovati konkretnim telefonskim številkam, vlada je sprejela ocene iz Sklepa o zavrženju in ločenega mnenja kot ustavnoskladno razlago zakona (prim. Sklep v zadevi št. U-I-45/08) in se lotila ustreznih sprememb Zakona o Sovi, ki naj bi izhajal iz takšne ustavnoskladne razlage. Če bo do njih prišlo, je bila upravičena moja odločitev o uvrstitvi t. i. meritornega zavrženja na lestvico *veličastnih sedem*.

5 PROTIUSTAVNA UREDITEV PRISILNEGA PRIDRŽANJA V PSIHIATRIČNI USTANOVİ (Odločba v zadevi št. U-I-60/03)

Posebno občutljivost, ko gre za posege v svobodo posameznika, je ustavno sodišče pokazalo že z Odločbo v zadevi št. U-I-18/93, ko je razveljavilo celo vrsto določb Zakona o kazenskem postopku, ki so se nanašale na odreditev pripora. Šlo je za določbe, ki so odredjale pripor tudi za primere, ko bi bili mogoči manj invazivni posegi v svobodo posameznika; šlo je za preširoko uporabo presumpcije begosumnosti in za to, da je ureditev dopuščala, da osumljeni predolgo ni bil izročen sodni veji oblasti. Sodnik dr. Boštjan M. Zupančič je v pritrdilnem ločenem mnenju zapisal, da je bila nujna prekinitve z izročilom policijske države, ki je represijo postavljala nad varstvo z ustavo določenih pravic.

Še večje kršitve ustave izhajajo iz Odločbe v zadevi št. U-I-60/03, pri kateri je šlo za ureditev prisilnega pridržanja v psihiatrični ustanovi, ki ga ne urejajo predpisi o kazenskem postopku, temveč Zakon o nepravdnem postopku. Ustavno sodišče izhaja iz tega, da je prisilno pridržanje na oddelku psihiatrične klinike zelo hud poseg v pravico do osebne svobode, pravico do varstva duševne integritete in v pravico do prostovoljnega zdravljenja. Odvrnitev nevarnosti, ki je legitimen namen takšnega ukrepa, mora biti izvedena v skladu z mednarodnimi standardi varstva pravic in ob upoštevanju ustreznih rešitev v primerljivih evropskih zakonodajah. Posebno mesto v obrazložitvi odločbe ima sklicevanje na sodbo ESČP v primeru *Winterwerp v. Nizozemska*,¹¹ v kateri so poudarjene temeljne zahteve, brez katerih ni mogoče prisilno pridržanje: duševna motnja (*mental disorder*), resna nevarnost za druge ali sebe in omejeno trajanje tega prisilnega ukrepa. Upoštevati velja tudi, da lahko prihaja pri izvajanju ukrepov prisilnega pridržanja do zlorab in nepravilnosti, ki ostajajo prikrite.

¹¹ Pritožnik, čigar možgani so bili poškodovani v prometni nesreči, je zaradi hospitalizacije izgubil poslovno sposobnost in si je neuspešno prizadeval za izpustitev po dolgotrajnem prisilnem pridržanju. ESČP je ugotovilo kršitev 5. in 6. člena EKČP.

Ustavno sodišče je ugotovilo obstoj protiustavne pravne praznine v zakonski ureditvi prisilnega pridržanja, ker zakon ne ureja vrste vprašanj, ki bi jih moral glede pravice do izjave, zahteve po kontradiktornosti postopka, pravice do pritožbe, obsega zdravljenja pridržanega bolnika in njegove privolitve v zdravljenje ter glede zagotovitve sodnega varstva in pravne pomoči prizadetemu. Ugotovitev protiustavnosti se je nanašala kar na 12 členov zakona. Z načinom izvršitve je za obdobje do takrat, ko bo zakon spremenjen, določilo, da je treba prisilno pridržanemu postaviti zagovornika po uradni dolžnosti, v obvestilu sodišču o pridržanju pa je treba navesti razloge, ki utemeljujejo nujnost pridržanja.

6 MATERIALNI TEMELJ NEODVISNOSTI SODSTVA (Odločba v zadevi št. U-I-60/06)

Ustavno sodišče ni pristojno za razreševanje hudega spopada, do katerega je prišlo med nosilci sodne in izvršilne, deloma tudi zakonodajne veje oblasti, ki je privedel do sodniške stavke in drugih zaostritev. Je pa pristojno odločiti o ustavnosti zakona, ki ureja sodniške plače, in o ustavnosti razmerja med sodniškimi plačami in plačami nosilcev funkcij iz drugih dveh vej oblasti. Ugotovilo je, da je protiustavno urejanje sodniških plač s podzakonskimi akti. Še pomembnejša je druga ugotovitev, namreč, da so nesorazmerja med plačami funkcionarjev različnih vej oblasti v neskladju z načelom delitve oblasti iz 3. člena ustave.

Po oceni ustavnega sodišča je za neodvisno sodstvo in neodvisnost sodnikov pomembna tudi njihova materialna neodvisnosti od drugih dveh vej oblasti. Neuravnoteženost nagrajevanja funkcionarjev različnih vej oblasti, ki je v spodbijanem zakonu več kot očitna, je v neskladju z ustavo. Po mnenju ustavnega sodišča višje vrednotenje dela funkcionarjev drugih vej oblasti in višje vrednotenje dela predsednikov sodišč kažeta na podcenjevanje pomena sojenja v primerjavi z vodenjem v okviru drugih vej oblasti in v okviru sodstva.

V sistemu delitve oblasti ima prav sodstvo posebno vlogo, saj mora varovati človekove pravice pred samovoljnim ravnanjem vsakršne oblasti. Sodna veja oblasti ni enakopravna, če veje oblasti niso medsebojno ločene in med njimi ne obstoji sistem zavor in ravnesij, torej medsebojno sodelovanje in omejevanje. Zato na zagotavljanje materialne podlage neodvisnosti sodstva in sodnikov ni mogoče gledati kot na njihov privilegij, temveč kot na bistveno predpostavko za varstvo pravic pred neustavnimi posegi nosilcev izvršilne in zakonodajne oblasti. Dosledna zagotovitev neodvisnosti sodstva je torej predvsem v interesu tistih, katerih pravice so sodniki dolžni varovati in razvijati. Brez (tudi materialno) neodvisnega sodstva ni mogoče zagotoviti njihove kredibilnosti in nepristranskosti pri odločanju v sodnih sporih.

Neodvisnost na takšen način ne obravnava le ustava, temveč tudi številni mednarodni dokumenti o varstvu človekovih pravic, sprejeti v okviru OZN, Sveta Evrope in Evropske unije. V mnogih državah je na različne načine onemogočeno zniževanje plač sodnikov med trajanjem njihove mandatne dobe, v nekaterih je takšna prepoved določena celo z ustavo. Glede na to, da se finančna sredstva za delovanje sodišč in nagrajevanje sodnikov določajo z državnim proračunom, na katerega imata odločilen vpliv izvršilna in zakonodajna veja oblasti, je posebnega pomena, ali so pri tem spoštovana jamstva, ki naj zagotovijo kolektivno neodvisno sodstvo in individualno neodvisnost vsakega sodnika.

Ustavno sodišče ni pristojno urejati konkretnih razmerij pri nagrajevanju funkcionarjev različnih vej oblasti, omejiti se mora na to, ali so splošna in konkretna razmerja takšna, da pomembno odstopajo od ustavnega položaja različnih vej oblasti in njihovih nosilcev. Pri tem je ugotovilo urejanje plač sodnikov s podzakonskimi akti, neustavno zniževanje sodniških plač in neustrezna razmerja med nagrajevanjem sodnikov v primerjavi z nosilci funkcij v okviru zakonodajne in izvršilne veje oblasti.

Ta stališča je bilo ustavno sodišče prisiljeno ponoviti v Odločbi v zadevi št. U-I-159/08, s katero je ugotovilo protiustavnost vrste določb zakona, s katerim se je zakonodajalec neustrezno odzval na prvo odločbo. Poudarilo je, da ustavnopravna enakovrednost sodne oblasti v primerjavi z zakonodajno in izvršilno oblastjo, ki izhaja iz drugega odstavka 3. člena ustave, med drugim zahteva, da se položaj sodne oblasti in sodnikov kot nosilcev te oblasti obravnava in ureja ustrezno primerljivo z drugima vejama oblasti, tako da so zagotovljeni neodvisnost sodnikov ter integriteta in dostojanstvo sodne oblasti. To terja tudi primerljivo plačilo po statusu medsebojno primerljivih funkcionarjev različnih vej oblasti; tri veje oblasti morajo biti namreč enakopravne tudi glede materialnega statusa njihovih funkcionarjev. Zakonodajalcu je določilo kratek rok šestih mesecev za odpravo ugotovljene protiustavnosti. Ko so bile zakonske spremembe sprejete, pa je ustavno sodišče preprečilo referendum o njem, ko je ugotovilo, da bi z zavrnitvijo zakona na referendumu nastale protiustavne posledice (Odločba v zadevi št. U-II-2/09). Ugotovilo je, da je novi zakon na ustavnoskladen način odpravil prejšnjo protiustavno ureditev, zato bi zavrnitev tega zakona podaljševala protiustavno stanje glede ureditve sodniških plač. Ob tem sta ustavno sodišče in še posebno sodnik Miro Mozetič v svojem pritrdilnem ločenem mnenju opozorila na nevarnost zlorabe oziroma izigravanja ureditve referenduma. O takšni zlorabi bi bilo mogoče govoriti, če bi zakonodajalec v zakon vključil določbe, ki z odpravo protiustavnosti nimajo zveze, in to z namenom, da onemogoči referendumsko odločanje o njih. Takšne zlorabe ustavno sodišče ne bi dopustilo.

7 BREZE SO SE SPET OLISTALE (Odločba v zadevi št. Up-406/05)

»Ko se tam gori olistajo breze« je umetniška pripoved (ena od Zlatih depovških pripovedk) pisateljice Brede Smolnikar, ki je poskušala v enem stavku zajeti občudovanja vredno življenjsko pot ene prvih slovenskih podjetnic, njeno uspešno poklicno kariero in osebno usodo. Do zapleta je prišlo, ko so potomci glavne junakinje v knjigi prepoznali svoje starše in ocenili, da knjiga nedopustno posega v njihove osebne pravice ter čast in dobro ime. Pred rednimi sodišči je bila avtorica knjige obsojena; prepovedana sta bila nadaljnja prodaja in tiskanje knjige, plačati je morala odškodnino in se javno opravičiti. Prišlo je celo do uničenja že natisnjene naklade. Prepričana, da s svojim umetniškim delom ni mogla nedopustno poseči v duševno integriteto (spomin na starše) ter čast in dobro ime prizadetih, je pisateljica sprožila ustavno pritožbo in z njo pred ustavnim sodiščem v celoti uspela. Ustavno sodišče je soglasno odločilo, da se sodbi rednih sodišč razveljavita, vendar se ni ustavilo pri tem. Zadeve, ki je ogrozila obstoj pisateljice, ni vrnilo v ponovno odločanje pred redna sodišča, temveč je samo odločilo o njeni pravici.¹² Zavrnilo je tožbeni zahtevek, v ponovno sojenje pa je vrnilo le odločitev o stroških postopka.

Ustavno sodišče je izhajalo iz tega, da v umetniškem delu ne gre za veren prikaz življenja neke osebe iz resničnega sveta, temveč za opisovanje življenjske

12 Pristojnost, da samo odloči o pravici pritožnika, ustavno sodišče redko uporabi. To je tudi razumljivo. Takšna odločitev ne bi bila sprejemljiva, če ustavnemu sodišču ne bi bil primer povsem razjasnjen v vseh svojih dimenzijah in če odločitev o storjenih kršitvah ne bi nujno vodila samo do ene in edine mogoče rešitve. Po daljnosežnosti odločitve lahko ta primer primerjamo z zadevo, v kateri je ustavno sodišče namesto sodnega sveta, ker le-ta v bistvenih elementih ni hotel slediti stališčem ustavnega sodišča, samo predlagalo državnemu zboru v izvolitev kandidatko za sodnico (Odločba v zadevi št. Up-132/96). Ustavno sodišče je terjalo od sodnega sveta kompleksno, odmerjeno, pretehtano in odgovorno presojo o primernosti kandidatke, ki je že deset let opravljala sodniško funkcijo. Takrat sem bil avtor tega prispevka še poslanec državnega zbora in sem v razpravi o tem, ali odločati o predlogu ustavnega sodišča, ocenil, da je bila široka razlaga pristojnosti ustavnega sodišča sprejemljiva, ker je bila v funkciji varstva človekovih pravic. V drugem primeru je ustavno sodišče razveljavilo zakonsko določbo, na podlagi katere je prišlo do razrešitve generalnega direktorja RTV (U-I-172/94). V tretjem primeru je ustavno sodišče najprej (Odločba v zadevi št. U-I-248/08) ugotovilo, da je bila ukinitve profesionalnega opravljanja funkcije predsednika državnega sveta v neskladju z ustavno vlogo tega organa; leto in pol po preteku roka za uskladitev zakona pa je razveljavilo določbo o nepoklicnem opravljanju funkcije in odločilo, da začne predsednik naslednji dan po objavi odločbe opravljati svojo funkcijo poklicno. Skupna značilnost štirih primerov, ki se nanašajo na tako različne pravice, kot so svoboda umetniškega izražanja, kandidiranje za sodniško funkcijo, razveljavitev neupravičene razrešitve in poklicno opravljanje funkcije predsednika drugega parlamentarnega doma, je, da pomenijo odločno ukrepanje ustavnega sodišča, ki naj prepreči neustaven poseg v človekove pravice. V treh od njih gre za t. i. zaostrovanje sankcij, ko je ustavno sodišče zaradi neuresničitve svoje odločbe znova presojalo isti primer kršitev pravic.

usode literarnega lika, glavne junakinje, ki je plod domišljije. Pritožnica se je uspešno sklicevala na Odločbo v zadevi št. Up-422/02, v kateri je pri tehtanju dveh z ustavo varovanih pravic, ki sta v koliziji (svoboda umetniškega ustvarjanja in pravica do časti in dobrega imena tistega, ki se je v umetniškem delu prepoznal), nesprejemljivo omejevati samo eno na račun druge.

Ustavno sodišče je ocenilo, da žaljivost pritožničinega pisanja objektivno ni bila podana. Redni sodišči sta sledili le subjektivnemu dojemanju potomcev glavne junakinje, ustavno sodišče pa ocenjuje, da opisi življenja glavne junakinje objektivno niso žaljivi in jih povprečni bralec tudi ne bi dojemal kot takšnih. Še manj je mogoče zaslediti v knjigi namen pisateljice, da bi pri opisovanju glavne literarne junakinje kogar koli žalila. Glede občutka prizadetosti potomcev glavne junakinje, ki je bil nedvomno in natančno ugotovljen pred rednima sodiščema, je ustavno sodišče ocenilo, da pravo ne more varovati pretirane občutljivosti v primerjavi s povprečnim bralcem.

Na tej podlagi je ustavno sodišče ocenilo, da je bil poseg v svobodo umetniškega ustvarjanja prekomeren. Ustavno sodišče je svojo odločitev o pravici utemeljilo tudi s tem, da se je postopek vlekel že osem let in bi se v primeru ponovnega odločanja še dodatno zavlekel. In breze so se spet olistale.

SKLEPNO

Odločba v zadevi št. U-I-37/76, ki jo je 1977 sprejelo ustavno sodišče takratne SR Slovenije in se nanaša na razveljavitev aktov, ki kršijo enakopravnost žensk pri konkuriranju za delovna mesta v konkretnem podjetju, je pokazala, da imajo odločitve ustavnega sodišča dejansko učinek *erga omnes* in da se ustavno sodišče ne more zadovoljiti s formalno zagotovitvijo pravic, ki bi ostale mrtve črke na papirju. Odločba v zadevi št. U-I-283/94, s katero je ustavno sodišče ugotovilo skladnost dvojne volilne pravice pripadnikov avtohtonih narodnih skupnosti z ustavo, je poudarila vlogo ustavnega sodišča kot varuha človekovih in manjšinskih pravic. Odločba se v večji meri, kot bi se danes, ukvarja z vprašanjem o odstopanju od načela enakosti,¹³ bistveno pa je, da je ustavno sodišče z opredelitvijo pozitivne diskriminacije zavrnilo napade na posebne pravice narodnih skupnosti, njunih pripadnikov in poslancev narodnih skupnosti v državnem zboru. Z Odločbo v zadevi št. U-I-246/02 o vrnitvi statusa oseb s stalnim prebivališčem izbrisanim za nazaj, od dneva neustavnega izbrisa, je ustavno sodišče zastavilo svoj ugled za obrambo z ustavo danih človekovih pravic tistih, ki so v Slovenijo prišli iz drugih republik, ki jih nosilci funkcij vseh treh vej oblasti niso spoštovali, do njih pa je bila odklonilna tudi večina prebivalcev. Odločitev lahko primerjamo s tistimi odločitvami ameriškega vrhovnega sodišča, ki slonijo na prepričanju, da mora biti

13 Širše o tem: Benjamin Flander, *Pozitivna diskriminacija*, Ljubljana, FDV, 2004.

ustava slepa za barvo kože. Po dolgotrajnih prizadevanjih¹⁴ se postopno potrjuje, da ima v pravni državi in ustavni demokraciji ustavno sodišče zadnjo besedo¹⁵ pri razlagi ustave in varstvu človekovih in manjšinskih pravic. Zavrženja so sicer temeljna negativna značilnost obdobja preobremenjenosti ustavnega sodišča,¹⁶ izjema pa so posamezna meritorna zavrženja, kot na primer Sklep o zavrženju v zadevi št. U-I-216/07, ki s svojo ustavnoskladno razlago določb Zakona o Sovi vzpostavlja enake standarde in omejitve za posege Sove v zasebnost tujcev v tujini, kot veljajo za prebivalce v Sloveniji. Odločba v zadevi št. U-I-60/03 terja od zakonodajalca spremembo zakonske ureditve glede prisilnega pridržanja v psihiatrični ustanovi, in sicer na podlagi ocene, da gre za posebno hud in občutljiv poseg v človekove pravice, pri katerem lahko prihaja do zlorab in samovoljnega ravnanja v škodo prizadetega. Položaj slednjega je po realizaciji odločbe,¹⁷ ki ugotavlja protiustavnost ureditve glede pravice do izjave, zahteve po kontradiktornosti postopka, pravice do pritožbe, obsega in trajanja zdravljenja pridržanega bolnika in njegove privolitve v zdravljenje ter glede zagotovitve sodnega varstva in pravne pomoči prizadetemu, bistveno izboljšan. Z dvema odločbama (v zadevi št. U-I-60/06 in v zadevi št. U-I-159/08) ter odločitvijo, da bi z zavrnitvijo zakona, ki odpravlja protiustavnost ureditve, na referendumu nastale protiustavne posledice (Odločba v zadevi št. U-II-2/09), se je ustavno sodišče uprlo očitnim kršitvam ustavnega načela delitve oblasti v škodo sodstva na področju zagotavljanja materialnih podlag za neodvisno sodstvo in za neodvisnost sodnikov. S tem je prispevalo k reševanju spora med stavkajočimi sodniki ter izvršilno in zakonodajno vejo oblasti, dolgoročno pa morda tudi k ponovni krepitvi ugleda in avtoritete sodstva ter njegove učinkovitosti.¹⁸ Ustavno sodišče je z Odločbo št. Up-406/05 razveljavilo sodbi rednih sodišč, ki sta pri presoji kolizije med svobodo umetniškega ustvarjanja ter posegi v integriteto in čast sorodnikov, ki so v likih iz umetniškega dela prepoznali svoje prednike, ugotovilo, da žaljivost objektivno ni podana, glede njihove subjektivne prizadetosti pa ocenilo, da je plod preobčutljivosti v primerjavi s povprečnim bralcem. S tem ko je samo odločilo v korist pisateljice, je ne le

14 Matevž Krivic, Slabo prikrito in po vsebini zgrešeno izpodkopavanje odločbe ustavnega sodišča, *Pravna praksa* 20/2009; in »Nepismeno« proti odločbi ustavnega sodišča, *Pravna praksa* 30/2003.

15 Dr. Dragica Wedam Lukić, Ustavno sodstvo in demokracija, slavnostni govor ob dnevu ustavnosti 2006, www.us-rs.si.

16 "V mesecih po sprejemu sprememb Zakona, ki so začele veljati 15. julija 2007, je bilo po hitrem postopku, ne da bi bilo glede posamezne od njih izdelano poročilo ali izvedena razprava, ter brez obrazložitve zavrženih več tisoč ustavnih pritožb in na podoben način tudi precejšnje število pobud za ustavno presojo predpisov ..." Odklonilno ločeno mnenje sodnika dr. Ribičiča v zadevi št. U-I-303/07 z dne 31. 3. 2008.

17 Zakonodajalec je z večjo zamudo spremenil Zakon o duševnem zdravju (*Uradni list RS*, št. 77/08) in tako realiziral to odločbo.

18 Zaradi sistematične in množične kršitve konvencijske pravice do sojenja v razumnem roku je bila Slovenija obsojena s t. i. pilotno sodbjo pred ESČP v zadevi Lukenda v. Slovenija, pritožba št. 23032/02 z dne 6. 10. 2005.

skrajšalo njene muke, do katerih bi prihajalo pri ponovnem sojenju, temveč tudi poudarilo svojo odločenost braniti svobodo umetniškega ustvarjanja pred neutemeljenimi očitki, ki z umetniškim delom in opisovanjem življenjske poti literarne junakinje nimajo prave zveze.

Na lestvici ni bilo prostora niti za tako pomembne odločitve ustavnega sodišča, kot so zavezujoče in po vsebini »interpretativno« Mnenje o skladnosti Sporazuma Slovenije s Svetim sedežem (zadeva št. RM-1/02), s katerim je ustavno sodišče jasno opredelilo, kako je treba razlagati ta sporazum, da bi bil, še zlasti na področju vzgoje in izobraževanja, skladen z ustavo. Zavezalo je državne organe, da bodo morali pri izvrševanju sporazuma »upoštevati vsebino ocenjevanih določb sporazuma, kakršno je z razlago določilo ustavno sodišče«; odločitev o tem, da se v Sloveniji ne uporabljajo določbe Uredbe o vojaških sodiščih iz leta 1944, ki so bile že v času nastanka te uredbe v nasprotju s splošnimi, od civiliziranih narodov priznanimi pravnimi načeli in so tudi v nasprotju z ustavo (Odločba v zadevi št. U-I-6/93); ugotovitev o protiustavnosti ureditve, ki ne omogoča slepim in slabovidnim dejanske, vsebinske enakopravnosti, temveč le formalno, ko v postopku pred sodišči ne omogoča uporabe Braillove pisave (Odločba v zadevi št. U-I-146/07); razveljavitev sedmih členov Zakona o kazenskem postopku, ki govorijo o posegih v svobodo komuniciranja (prisluškovanje) in v nedotakljivost stanovanja (Odločba v zadevi št. U-I-25/95) ter na premalo določen način in nesorazmerno posegajo v človekove pravice, prizadetim pa ne zagotavljajo pravice do učinkovitega pravnega sredstva; razveljavitve sodb, ki so uporabljale pravila o izpodbijanju domneve o nelojalnosti denacionalizacijskih upravičencev za tiste, ki so bili v času nacionalizacije še majhni otroci (odločbe v zadevah št. Up-3451/07, Up-251/08 in Up-497/08); odprava Sklepa o razpisu referendumu o gradnji džamije v Ljubljani, ker krši svobodno izpovedovanje vere in svobodno delovanje verskih skupnosti (Odločba v zadevi št. U-I-111/04) itd.

Z zgoščenim prikazom *sedmih veličastnih* odločitev ustavnega sodišča lahko bralec dobi vtis o tem, kako ustavno sodišče razume svojo vlogo v okviru ustavne ureditve, ki jo vedno pogosteje označuje kot »ustavna demokracija«¹⁹: »V Sloveniji je namreč vzpostavljena ustavna demokracija, katere bistvo je v tem, da vrednote, ki jih varuje Ustava, prevladajo tudi nad demokratično sprejetimi odločitvami večine (prim. odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-111/04 z dne 8. 7. 2004, Uradni list RS, št. 77/04 in OdlUS XIII, 54).«²⁰ Gre za odločitve, v katerih

19 V Odločbi št. U-II-3/09 ustavno sodišče prvič izpušča "t. i." pred pojmom ustavna demokracija.

20 "V pojmu ustavne demokracije pridevnik 'ustavna' ni le okrasni pridevek ali blaga sprememba samostalniškega pomena besede (...). Pridevnik 'ustavna' v pojmu ustavne demokracije predstavlja pravi poseg v sam samostalnik. Določa nič manj in nič več kot mejo demokratičnega načela; izraža, da je presoja, ali so odločitve večine pravilne, odslej podvržena temeljnemu zadržku, namreč zadržku, ali so te odločitve v skladu z ustavo." Tako nekdanji podpredsednik Ustavnega sodišča Zvezne republike Nemčije Winfried Hassemer v referatu Ustavna demokracija, *Pravnik* (2003) 4–5, 214.

se zrcali ustvarjalna in razvojna razlaga ustave kot »žive ustave« in pozitivni aktivizem pri razlagi lastnih pristojnosti ustavnega sodišča, torej aktivizem v korist človekovih in manjšinskih pravic.

Ugotovimo lahko, da je v zadnjem obdobju ustavno sodišče precej odločb, ki si zaslužijo mesto med *veličastnimi*, sprejelo na podlagi upoštevanja minimalnih standardov, ki izhajajo iz EKČP in sodb ESČP. Druga značilnost odločitev ustavnega sodišča je, da daje nesorazmerno večji poudarek kršitvam klasičnih pravic in svoboščin pretežno negativnega statusa, v premajhni meri pa socialno-ekonomskih pravicam. S tem pa že prehajam na polje ducata najslabših odločitev ustavnega sodišča, s katerimi se bom ukvarjal kdaj drugič.

Predstavitev avtorja

Prof. dr. Ciril Ribičič je profesor ustavnega prava na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, nekdanji sodnik in podpredsednik Ustavnega sodišča Republike Slovenije, sedanji predsednik Društva za ustavno pravo Slovenije in soustanovitelj Revusa – Revije za evropsko ustavnost.